

Ekonomia

Henrike Galarza

Amerikako Estatu Batuak beti bezala

Amerikako Estatu Batuetako lehendakartzarako hauteskundeak azken txanpan sartu dira, inkesta zenbaiten emaitzak Trump hautagaia garaile erakusten ari diren bitartean. Haren aholkulari taldea ia osorik aldatu ostean, ez dirudi milioiunaren estrategia gehiegi aldatu denik: Peña Mexikoko lehendakariak gonbidaturik, paternalismoz aritu zen Trump jauna, irain hutsen mugatik gertu. Gero, Arizona estatuan, Mexikoren eta Amerikako Estatu Batuen arteko horma erraldoiaren egitasmoa aurrera eramateko borondatea berretsi zuen, Mexikoko herriak ordainduko zuela zehaztuz. Bertzaldetik, Clinton andrearen iraganeko kontuak azalarazten ari da, Obamaren lehen agintaldian Kanpo Harremanetarako idazkaria izan zen garaietatik bereziki: AEBek Libian zuten egoitza diplomatikoari egindako erasoan izandako hilketak edo bere sakelako telefono pribatutik bidalitako mezu konfidentzialak, bertzeak bertze. Clinton andreak dituen Washingtongo eta Wall Streeteko loturak haizatzeko edozein gauza erabiltzen ari da hautagai errepublikanoaren taldea, benetako hautagai herrikoia bera dela ziurtatzeko, burokraziaz eta gezurrez tindatutako andre politikari profesional hura baino askoz zuzen eta gardenagoa izanda... Zakarra eta xarmanta aldi berean, Ronald Reagan berri bat ote?

Egia da AEBetako egoera ekonomikoa ez dela hemendik batzuek erakutsi nahi duten bezain zerutiarra. Langabezia tasa %5etik jaitsi bada ere, soldaten hazkundera aurreikusitakoa baino askoz txikiagoa izaten ari da, hazkunde ekonomikoa apalduz. Gainera, urteko inflazioa %2ra iritsi ez denez, zaila zaio Janet Yellen Erreserba Federaleko Bankuaren

buruzagiari aspalditik nahi duen interes tasaren igotzeari ekitea, berreskuratze ekonomikoa kaltetuko duelakoan. Bertzaldetik, 2000. urtetik aurrera, oraindik munduko herri ekonomikoki handiena den horretan barne, desberdintasun ekonomikoak nabarmen harrotu dira: urtean diru sarrera gehien irabazten duen biztanleriaren %1 Barne Produktu Gordinaren ia %20 bereganatzen ari da; eta ondare ekonomiko osoaren erdia, mota guztietako jabetzak nahasturik, biztanleriaren %3ren eskuetan dago. Dagoeneko, Obama lehendakariaren ekonomia aholkulariek prestatutako txosten batean, 2016ko *Economic Report of the President*, 'gehiegizko' desberdintasun ekonomikoen ondorio txarrak salatu dituzte, bizitzan zehar aurrera egiteko familia pobreen haurren desabantailak azpimarratuz. Ingurumari hartan, erne ibili beharko dute bi hautagaiek, iragarri diren haien arteko ezbai publikoak hautesleen nahiak zehazteko erabakigarriak izan baitaitezke. Arlo honetan, Clinton andrea hautagai desatsegintzat jo dute inkestetan; haren irudi publikoa *establishment* politiko eta finantzarioekin loturik izateaz gain, pertsonalki hotza eta harroputza agertzen dela diote. Jakitekoa da Obama lehendakariaren babesa nahikoa izanen zaion Clintoni lehenbiziko lehendakari andrea izateko. Israel gobernu sionistari berriki onartutako hamar urterako 38 mila milioi dolarreko laguntza militarrek baietz diotelakoan gaude.

Gobernurik gabeko ekonomiatik Estatu (Neo)Liberalerantz?

Estatu espainoleko gobernu berria itxaroten ari garen hauetan, politikari eta kazetari-politologoek zirkuluetan behin betiko gobernurik ez izatearen kalteak aipatzen ari dira. Rajoy jaunaren kasuan, berak gobernuburu izan nahi duelako ulergarria da antzeko gogoeta egitea; baina herri bateko hazkunde ekonomikoaren gorabeherak inguruko herrien egoera ekonomikoarekin lotuta daudela ongi baino hobeki dakite ekonomia

pixka bat ezagutzen dutenek. Nazioarteko Diru Funtsak PPreu gobernua burututako egiturazko erreformak ere goraiatu ditu. Izan ere, estatuaren garrantzi ekonomikoa murriztearen ondorioz, ekonomiaren funtzionamendua aldatzeko lehen baino indar gutxiago dute aurrekontu publikoek, nahiz eta jarduera adar batzuetan, Hezkuntza, Osasun Zerbitzu edo Lan Publikoetan, haien eragin kualitatiboa ukazina izan.

Hala ere, aditu batzuek diotenari jarraikiz, pentsatzekoa da gobernu osatu ondorengo egoera liluragarria izanen litzatekeela, erabakitzeke dauden neurri ekonomiko berriak hil ala bizikoak bailiran. Belgikan gertatutakoa oroitu bertzerik ez dugu egin behar, oso susmagarriak diren instituzioen aldeko iritzi neoliberal horien zuzentasuna zalantzan jartzeko. Kezkati daude jarduneko gobernua ezin duelako neurri neoliberal gehiagorik ezarri, hain zuzen. Desarautze eta askatze ekonomiko neoliberalak, estatuaren botere ekonomikoa ahultzen duten berberak, botere politikotik gauzatu behar dituzte politikari neoliberalak. Horregatik, gobernu beharrezkoa da haientzat; baina, aldi berean, estatua eta politika etengabe gutxiesten ari dira haien pribatizazio politikak, boteretsuentzako zergen jaitsierak eta enpresa handientzako abantailak ezartzeko, beti ere iritzi publikoaren onespenean edota pasibotasunaren artean. Herri kapitalista nagusietan azken hamarkadetan izandako desberdintasun ekonomikoaren igoera lekuko.

Juncker Europako Batzordearen burua Europar Parlamentuaren osagai berriak aurkeztu zituen Europar Parlamentuan 'Batasunaren egoerari' buruz emandako adierazpen formalean. Haren hitzaldian, Estatu Jendarmeen mamua berpizteko bi txinparta: immigrazioaren kontrol polizial jarraitua, Europako Batasunean sartzeko baimenak bidaia egin aurretik eskatu behar izateraino; eta Europako Batasunaren armada propioa eratzeko deia, ekintza armatuak erabaki eta berehala burutu ahal izateko.

Juncker Plan deritzen inbertsioak finantzatzeko funtsarena kontuan hartuta ere, badirudi historian atzera doala

Europako Batasuna, herri askoren hauteskunderetan ideia xenofobo, arrazista, homofobo eta matxistak (Trump jaunari entzun dizkiogunen antzeko edo gaiztoagoak) babesten dituzten hautagaitzak nahikoa emaitza onak lortzen ari baitira. Beldurtzekoa da botere politikoa eskuraturik zer egin dezaketen. Erresuma Batuan, Brexit xelebrearen inguruko antzerki absurdoa kenduta, gobernu berriaren hezkuntza politikaren lehenbiziko proposamenek txarrena pentsatzera garamatzate.

Euskal Herriko egoerak

Nafarroa Garaiko Foru Gobernuak urte bat darama aldaketa soziala egiteko agindua betetzen saiatzen. Poliki doa Barkos andreak eta Aierdi jaunak zuzentzen duten gobernuak. Urte osoa bulegoetan egon ondoren, gobernu talde berriak errepikatu behar dituen egunoroko betebeharrak ongi ezagutzen dituela espero daiteke, buruzagi burokratiko nostalgikoren baten boikotak gorabehera. Egindako akatsetatik ere ikasi dutelakoan gaude, baina oraindik ez dute sindikatu guztiekin harreman normalizaturik lortu, ez administrazioan ezta lurralde mailan.

Egunoroko betebeharrak bideraturik, hurrengo pausoa datorren urteetarako egitasmo berrien plangintza finkatzea litzateke. Horretarako Foru Gobernuak duen finantziario urria politikoki banatu beharko du, aukera zehatzak eginez, Nafar Parlamentuaren gehiengo aurrerakoiarekin batera. Ziu-rrerik, egin beharreko inbertsio edo lan kontratuei buruzko iritzi ezberdinak izanen dituzte gobernuak sustengatzen duten alderdiek. Negoziaketak era lasai eta eraikitzaile batean egiteko konpromiso sendoa izan liteke krisi politikoa uxatzeko bermea. Ildo horretan, Baztanen eraiki nahi duten mamu turistikoa dela-eta, Nafar Gobernuak egin duen afera horren kudeaketa ez da eredugarria izan, leunki erranda. Bitartean, Nafarroa Garaiko ekonomiaren estatistikek zertxobait hobera jo badute ere, goizegi da benetako hobekuntza egonkorrik

datorren edo ez jakiteko. Nafar Ogasunari dagokionez, mota askotako ezezagun ugari dago zergen kopuruak zehaztasunez kalkulatu ahal izateko, Espainiako gobernuarekin egin beharreko *Convenio*-aren moldaketak barne. Edozein kasutan ere, kopuru apalez ari garela aitortu behar da, iraganeko lastoa (itzalpeko bidesariak, Urantziko zirkuitua, polikiroldegia, zor publikoaren korrituak...) kendu arte behintzat.

Iparreko mugaz haratago, salbuespen egoeraren peko urduritasun eta egoneza edonon, beldurra ez denean, Frantzia aldean izandako sarraskien oroitzapena ezin gaintetik kendu. Aspaldi ikusi gabeko mugako kontrolez gain, hiri eta hondartzetan nabarmentzen dira uniformedunen patruilak. Beharbada, datorren urteko hauteskundeak, *présidentielles*, jendarme eta militarren metrailetan aurrean egin beharko dituzte. Azken albisteen arabera, El Khomri Laneko ministroa Lan Erreformaren legea garatuko duten arau eta erregelak prestatzen ari da. Horren kariaz, eragile sozial eta sindikatuak datozen asteetan protesta egitera deitu dute, udazken zalapartatsua iragarritz. Arau horiek indarrean sartuko direnean ikusiko da legearen benetako eragina zein den, indar sozialen erantzunarekin batera, segur aski. Borroka sozialeko giro horretan, LAB sindikatuarekiko Parisko CGT sindikatuaren buruzagitzaren jarrera baztertzaila, gezur inozo baina pozointsuetan oinarriturik, funsgabea eta erabat anakronikoa da. Zorionez, bertoko CGTko militante adoretuak, askoren artean, noski, LABekiko elkartasuna erakusten ari dira. Erabaki horren aurkako helegitea jarrita, hautes zerrendetan bai ala bai egonen direla ziurtatu dute LABeko militanteek.

Mendebaleko hiru lurraldeetan hauteskunde autonomikoak berriki izan dira. Otegiren hautagaitzaren ingurukoaz asko mintzatu ondoren, ez da zerrendetan agertu, epaiak hala aginduta. Emaitzak ikusirik, afera horren kudeaketa ez zaie hain gaizki atera EH Bildukoei, nahiz lehena izateko norgehiagokan zaplasta ederra jaso. Izan ere, jeltzaleen garai-penak Nafarroa Garaian ezagutu ditugun UPN alderdiaren emaitzak oroitu dizkigu. Bertzaldetik, Elkarrekin Podemos

aliantzaren eserlekuen kopurua PSE-PSOE eta EH Bildu alderdiek galdutakoen batura da, PSE-PSOE kalte gehien jaso duena bada ere. Orain, Urkullu jaunaren hautua da zer eta norekin egitea, EAJ-PNV alderdiaren negoziaketarako indarra gainerakoena baino askoz handiagoa da. Ikustekoa da zertarako erabiliko duten. Azkenik, gorago aipatu Parisko CGT sindikatuaren jarrera penagarriaren kariaz, badirudi PSE-PSOE alderdiaren euskararen inguruko bideo xelebrea aurreiritzi eta *chauvinisme* berberen iturritik ateratakoa dela... Eta asko ez diela lagundu hondoratzea ekiditeko.

Munduan malerusik!

Brasilgo ekonomia atzeraldian hondoratzen ari den bitartean, Rousseff lehendakari ohiaren aurkako prozedura hasi zuen diputatua bota egin dute ustelkeria salaketen artean. Temer lehendakari berria, enpresa transnazionalen harremanetan, herri indigenen eskubideak zapaltzeko prest omen dago, hainbertze elkarte eta mugimendu sozialen esanetan. Gastu sozialaren zati bat ere kentzera doala pentsatu dute, aurrekontu publikoaren defizitaren aurkako politika indartzeko. Lularen aurkako salaketa, luxuzko apartamentu batean egingako lanen kontura, aurrera doa epaiketaren bidean. Olinpiar Jokoetako ahaleginaren ostean, gerria estutzeko politika gogorra eskatu dute merkatuek, moneta brasildarraren balioak dibisa merkatuetan herena galdu eta gero. Kenbaluazioari esker esportazioak berpiztu dira, baliabide natural prezia-tuen ustiaketa azkartuz, jasangarritasun ekologikoaren eta herri indigenen aurkako mehatxuak areagotuz. Lehendakari berriak, aspalditik ustelkeria kasu batean nahasturik izateaz gain, gehiengo politiko egonkor bat lortzeko zailtasun asko izanen duela diote, Rousseffen aurkako kanpainen elkartutako aliatuak ez omen daudelako bertze gauza askotan ados. Bertzaldetik, hauteskundeak aurreratzeko Rousseffen proposamenak ez du aukera askorik, diputatu eta senatarien haren

aurkako gehiengoa ikusita. Joan den udan, Txinan antolatutako G-20 taldearen bileran, lehendakari berriaren atzerrian egindako lehenengo agerpenean, inbertsio berriak bilatzen ibili zen murrizketa eta desarautze ekonomikoak iragartzen.

Venezuelako herritik datozkigun albisteak ere nahaste borrate ikaragarriak dira. Gure garaian ikasi genituen 'jendarte dualak' izendatzen zirenak, bi mundu fisikoki elkartu baina ekonomikoki inkomunikatuak, parez pare daudenak; muturreko desberdintasun ekonomikoak tartean, bizimoduak, kultura eta ohiturak, etxebizitzaren kokapenak, eskola eta ikasketxeak, bizitzen alde guztiak hierarkikoki banaturik daude, klase sozialen arteko hesiak altxatuz higikortasun soziala ezabatzeraino. Bi unibertso hertsia eta isolaturen arketipoek, Maduro lehendakariak eta Capriles oposizio buruak, edo buruetako batek, elkarrekin mintzatzea beharrezko bezain zaila dela otu zaigu. Orain arte, lehendakaritza bolibartarren eta oposizioak kontrolatzen duen parlamentuaren arteko harremanak liskar hutsak izan dira. Erreferendumarena oposizioaren helburu bakarra dela dirudi, administrazio publikoaren eta ekonomia osoaren funtzionamenduaren kaltetan. Venezuelarako burgesia *compradora*-k eta gaizki izendatutako klase ertainak nahi dutena eta Maduro sostengatzen dutenek nahi dutena ez dira aurrez aurre eztabaidatzen. Politikari zuri eta aberatsek joan den mendean hamarkada luzeetan zehar agintean egon ondoren utzitako egoera ikusita, ulergarria da bolibartarren boterearen defentsa sutua. Hala ere, botere jardueren gardentasun eta zintzotasunaren inguruko zalantzak mamitzen direnean, ustelkeria ekonomikotik alegiazko gehiegikeria polizial eta judizialera, benetakoa gobernu demokratiko eta aurrerakoien helburu eta bitarteko herrikoietara jotzea premiazkoa da. Boterearen aldetik erantzun argi eta eraginkorrik gabe, baketsua beti, Venezuelako bolibartar iraultza Nikaragua edo Brasilgoa bezalako erregimena bilaka daitekeelakoan gaude.

Azken egunotan Sirian gertatzen ari denari Gerra Hotzaren garaian zaporea dario. Errusia eta Amerikako Estatu Batuen

arteko tirabiretan, gainerako herrietako pertsonak hiltzen ari dira. Iraupen motzeko su etenak ezartzeko akordioa bertan behera geratu ondoren, ikustekoa da Siriako armada ofiziala, Errusiaren hegazkinen laguntzaz, eta AEBek armatu eta finantzatutako 'errebeldeak' bake konponketa batera irits daitezkeen, muturreko indar islamistei aurre egiten ari zaizkien bitartean. Erabiltzen ari diren hizkuntza diplomatikoari kasu eginez gero, ezkor izateko arrazoi gehiegi daude, Alepo, Homs eta gainerako martirizatutako hirietako biztanleen zoritxarrerako. 🌍